

Onderwerp
Beleidsregels gemeentelijke opvang ontheemden Oekraïne

Opsteller	Marcella Laumen	Behandeldatum	1 oktober 2024
Programma	Openbare orde en veiligheid, Werk en Inkomen, Zorg	Status	Openbaar
Portefeuillehouder	H.M.F. Bruls, J.A.R. Brom en G. Visser		

Advies

1. De beleidsregels Gemeentelijke opvang ontheemden Oekraïne gemeente Nijmegen vaststellen en in werking laten treden met ingang van 1 november 2024, waarin we:
 - a. De eigen bijdrage voor ontheemden uit Oekraïne implementeren conform de handreiking “Invoering eigen bijdrage voor Ontheemden uit Oekraïne.”
 - b. Beleidsinvulling geven aan de maximale afwezigheidstermijn van ontheemden uit Oekraïne uit de gemeentelijke opvang.
2. Aan de concernmanager Inkomen, Zorg en Leerrecht mandaat te verlenen om de besluiten te nemen die nodig zijn voor een goede uitvoering van de Tijdelijke wet opvang ontheemden Oekraïne en de Regeling opvang ontheemden Oekraïne, zoals die gelden vanaf 1 juli 2024, waaronder in ieder geval begrepen het verstrekken, beperken en intrekken van opvang en daarmee samenhangende voorzieningen en het opleggen van een eigen bijdrage.
3. De brief aan de raad vast te stellen waarmee we informeren over de beleidsregels Gemeentelijke opvang ontheemden Oekraïne gemeente Nijmegen.

Aanleiding

Sinds 1 juli 2024 is de Regeling opvang ontheemden Oekraïne (RooO) op twee onderwerpen gewijzigd.

Ten eerste heeft het kabinet een eigen bijdrage voor gas water en licht ingevoerd voor volwassen Oekraïense ontheemden die verblijven in de gemeentelijke opvang en inkomsten uit arbeid hebben. De Bekostigingsregeling opvang ontheemden Oekraïne (BooO) is hiertoe tevens sinds 1 juli jl. gewijzigd.

De eigen bijdrage geldt enkel voor volwassen Oekraïners (18 jaar en ouder) en kan maximaal twee volwassenen in een gezin betreffen. Meerderjarige kinderen vormen een eigen gezin. Onder inkomsten uit arbeid wordt verstaan het loon, een WW-uitkering, een toeslag of arbeidsongeschiktheidsuitkering. De eigen bijdrage dient geïnd te worden sinds 1 juli 2024. Er kan echter gebruik gemaakt worden van een ‘coulanceperiode’ van maximaal zes maanden ter implementatie van de nieuwe regeling.

Ten tweede heeft het kabinet bepaald dat ontheemden die verblijven in de gemeentelijke opvang voortaan niet langer dan 28 dagen per kalenderjaar niet in de opvang aanwezig mogen zijn. Dit is gelijk aan het bepaalde voor bijstandsgerechtigden in de Participatiewet.

In de gewijzigde RooO heeft het college beperkte beleidsvrijheid rondom het toetsen van onevenredig (financieel) nadeel voor de ontheemden die door het betalen van de eigen

bijdrage kan worden veroorzaakt. Het college krijgt middels een kan-bepaling grotere beleidsvrijheid om beleid rondom de 28 dagen vast te stellen. Ter invulling van deze beleidsvrijheid wordt in de beleidsregels tevens beleid vastgesteld dat de ruimte biedt sancties op te leggen in het geval van overtreding van de nieuwe regelgeving.

Beoogde impact

Door het vaststellen van beleidsregels geven we uitvoering en invulling aan de wijzigingen in de RooO. De eigen bijdrage is bedoeld om de verstrekkingen aan ontheemden in evenwicht te brengen zodat deze in hun elementaire levensbehoeften kunnen voorzien, met de inkomsten die zij genieten uit arbeid.

Dit voorstel draagt bij aan de ambitie *“We willen dat alle Nijmegenaren kunnen participeren, bij voorkeur door werk”* uit de doelenboom van de stadsbegroting 2024. Het voorstel sluit aan bij het volgende doel:

- We verstrekken uitkeringen en individuele toeslagen op basis van wettelijke regelgeving;

Argumenten

1.1 Toename participatie Oekraïense ontheemden

Het conflict in Oekraïne duurt voort, hierdoor blijft opvang nodig. Daarom is het van belang toe te werken naar hogere mate van participatie en zelfredzaamheid van de Oekraïense ontheemden. Bovendien zijn veel Oekraïense vluchtelingen werkzaam en dus in staat om een eigen bijdrage te leveren. Hiermee wordt ook beoogd het voorzieningenniveau van ontheemden uit Oekraïne beter te laten aansluiten op dat van andere groepen in de maatschappij. De eigen bijdrage bedraagt 105 euro per maand per volwassen ontheemde voor gas, water en elektra met een maximum van 210 euro per maand per gezin. Op locaties waar maaltijden standaard verzorgd worden, komt hier een bijdrage voor de catering bovenop.

1.2 Gelijkwaardige behandeling vluchtelingen

Statushouders betalen buiten een AZC vrijwel altijd huur, ongeacht hun werksituatie. Door dit besluit te nemen worden vluchtelingen met verschillende juridische statussen gelijker behandeld.

1.3 Stimuleren om te blijven werken

Een eigen bijdrage wordt niet geheven als dit zou leiden tot een onevenredige benadeling van de meerderjarige ontheemden en diens gezin. Bij de invulling van de beleidsvrijheid wanneer er sprake is van onevenredig nadeel hebben we beleidsvrijheid. Deze beleidsvrijheid hebben we ingevuld door te bepalen dat van een onevenredige benadeling in ieder geval sprake is indien het resterende inkomen van de meerderjarige ontheemde na het heffen van de eigen bijdrage niet hoger is dan 110% van de financiële toelage bedoeld in artikel 10 van de regeling (het leefgeld).

1.4 Invulling beleidsvrijheid maximale afwezigheid

De herziening van de Regeling opvang ontheemden Oekraïne (RooO) biedt gemeenten de mogelijkheid om de verstrekkingen te beperken of in te trekken indien de ontheemde langer dan 28 dagen per kalenderjaar afwezig is in de opvang. Binnen deze verstrekkingen vallen o.a. het onderdak in de opvangvoorziening en de maandelijkse financiële toelage. Het doel van deze regeling is om gemeenten de mogelijkheid te geven op te treden wanneer een ontheemde meerdere keren per jaar langere tijd afwezig is en tegelijkertijd wel (alle) verstrekkingen ontvangt. Invulling van deze mogelijkheid in beleidsregels is wenselijk gezien de grote druk op de opvangplekken in de gemeentelijke opvang voor ontheemden. Daarnaast is het de inzet van het kabinet om de verstrekkingen zoveel mogelijk in te richten op zelfredzaamheid en participatie van de ontheemde aan de Nederlandse maatschappij.

Gemeente Nijmegen houdt 28 werkdagen (maandag t/m vrijdag) per kalenderjaar aan als maximale afwezigheidstermijn voor ontheemden. Met deze maximale afwezigheidstermijn kunnen wij navolging geven aan het doel om op te treden wanneer een ontheemde meerdere keren per jaar langere tijd afwezig is, maar wel verstrekkingen ontvangt. Tegelijkertijd biedt deze maximale afwezigheidstermijn coultance zodat ontheemden zonder consequenties in de weekenden afwezig kunnen zijn van de opvanglocaties. Ook komen we met deze maximale afwezigheidstermijn tegemoet aan het advies van het Rijk om coultance te betrachten bij minimale overschrijding van de 28-dagentermijn.

2.1 De Tijdelijke wet opvang ontheemden Oekraïne legt de bevoegdheden bij het college

Op grond van de eerdere crisisregelingen waren de bevoegdheden tot het toekennen van opvang in ruime zin belegd bij de burgemeester. De burgemeester heeft eerder mandaat verleend voor de uitvoering. De Tijdelijke wet opvang ontheemden Oekraïne maakt het college tot bevoegd orgaan, waardoor het college nu mandaat zal moeten verlenen voor besluitvorming op uitvoerend niveau.

3.1 We informeren de raad over de beleidsregels

Door de brief aan de raad vast te stellen informeren we over de beleidsregels Gemeentelijke opvang ontheemden Oekraïne gemeente Nijmegen. In de brief geven we toelichting op de aanleiding en gemaakte keuzes.

Kanttekeningen

1.1 Kritische vragen vanuit de VNG over de eigen bijdrage¹

De VNG heeft op een aantal onderdelen zorgen geuit en vragen gesteld over de invoering van deze regeling. Dat gaat met name over de uitvoerbaarheid en de juridische houdbaarheid. Het ministerie van Justitie en Veiligheid is gevraagd om hier zo snel mogelijk op te reageren zodat gemeenten weten wat hen te doen staat.

De VNG vraagt aan het ministerie om voor afloop van de implementatietermijn van zes maanden uitsluitel te geven op deze punten. Het gaat onder anderen over de inzage van gemeenten in de polisadministratie, mogelijkheden om de uitvoering bij een externe partij

¹ Zie nieuwsbericht van de VNG [Onduidelijkheden bij innen eigen bijdrage voor Oekraïners | VNG](#)

te beleggen, instrumenten voor handhaving en invordering en inzet van een deurwaarder en/of incassobureaus.

Wanneer ontheemden niet (direct) aan de betalingsverplichting van de eigen bijdrage voldoet, is er op dit moment voor terugvordering en directe invordering door de gemeente geen grondslag in de wetgeving. Dit betekent dat gemeenten een incassoprocedure moeten starten of naar de rechter moeten stappen om de eigen bijdrage te innen als een ontheemde deze niet betaalt. Zo nodig kan een deurwaarder worden ingeschakeld

Tot op heden is hierop nog geen antwoord.

1.2 Uitvoering van de eigen bijdrage

Het innen van de eigen bijdrage is nieuw voor de organisatie. Om in kaart te brengen wat het implementeren en uitvoeren van het innen van de eigen bijdrage betekent voor de benodigde personele capaciteit, het gebruik van ICT-systemen, beleidsvoering- en uitvoering wordt een impactanalyse gemaakt. Deze impactanalyse wordt opgesteld door een werkgroep met vertegenwoordiging vanuit IZ&L, MO, Juridische Zaken en het team Vluchtelingenopvang. Doel van de impactanalyse is om vast te stellen met ingang van welke datum de uitvoering deze wijziging kan uitvoeren. Het streven is uitvoering per 1 november 2024, in ieder geval niet later dan 1 december 2024.

2.1 De huidige Regeling opvang ontheemden Oekraïne maakt de burgemeester bevoegd

De Regeling opvang ontheemden Oekraïne is opgesteld in de crisisfase van de opvang voor ontheemden uit Oekraïne. De burgemeester is toen als bevoegd orgaan aangewezen. Inmiddels is er sprake van een meer bestendige situatie en is de Tijdelijke wet opvang ontheemden Oekraïne van kracht. De wetgever vond het passend bij deze fase dat de bevoegdheden op collegeniveau worden belegd. De ministeriële regeling is daar nog niet op aangepast en beide regelingen zijn dus in tegenspraak. De regeling zal wel op korte termijn aangepast gaan worden en in lijn worden gebracht met de wet. Los daarvan nemen we de Tijdelijke wet als uitgangspunt omdat deze hoger in rangorde staat dan de ministeriële regeling.

Financiën

De opbrengsten uit de eigen bijdrage worden in mindering gebracht op de totale bijdrage die gemeenten vanuit het Ministerie van Justitie en Veiligheid ontvangen ter dekking van de kosten voor de opvang van ontheemden uit Oekraïne. Financieel levert dit geen baten op voor de gemeente maar wel lasten door extra werkzaamheden en uitbesteden aan derden voor eventuele incasso.

In het kostenonderzoek in de tweede helft van 2024 worden mede ook de implementatie- en uitvoeringskosten voor de eigen bijdrage onderzocht. De uitkomsten van het onderzoek zullen met ingang van 1 januari 2025 in de normbedragen worden verwerkt.

Indien de normbedragen niet voldoende dekking bieden, kan de gemeente een beroep doen op de uitzonderingsbepaling in de BooO op basis waarvan de werkelijk gemaakte kosten worden vergoed. Financieel levert dit dus geen baten op, maar ook geen extra lasten.

Vervolg

- De beleidsregels treden bij positief besluit in werking op 1 november 2024.
- De vastgestelde beleidsregels staan vanaf de datum van inwerkingtreding op www.overheid.nl.
- Ontheemden worden na positief besluit zo snel mogelijk via een brief op de hoogte gesteld van de wijzigingen.

Bijlage(n)

1. Brief aan de raad 'Beleidsregels gemeentelijke opvang ontheemde Oekraïne gemeente Nijmegen'
2. Beleidsregels Gemeentelijke opvang ontheemde Oekraïne gemeente Nijmegen
3. Handreiking implementatie eigen bijdrage voor ontheemden uit Oekraïne